

Монография

*ИНОВАЦИОННАЯ НАУКА,
ОБРАЗОВАНИЕ, ПРОИЗВОДСТВО
И ТРАНСПОРТ*

2021

Книга 4

Часть 2

Проект SWorld

Институт МиП

Катеринчук І.С., Коднянко В.А., Львович І.Я., Львович Я.Е., Начева Л.В. и др.

*Катеринчук І.С., Коднянко В.О., Львович І.Я., Львович Я.О., Начева Л. В. та ін.
Katerinchuk I.S., Kodnyanko V.A., Lvovich I.Ya., Lvovich Ya.E., Nacheva L. V. and etc.*

**ИННОВАЦИОННАЯ НАУКА, ОБРАЗОВАНИЕ,
ПРОИЗВОДСТВО И ТРАНСПОРТ:
ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИИ, ИНФОРМАТИКА, ТРАНСПОРТ, ЭКОНОМИКА,
ТУРИЗМ, ОБРАЗОВАНИЕ, ПСИХОЛОГИЯ, ФИЛОСОФИЯ**
*ІННОВАЦІЙНА НАУКА, ОСВІТА, ВИРОБНИЦТВО І ТРАНСПОРТ:
ТЕХНІКА І ТЕХНОЛОГІЇ, ІНФОРМАТИКА, ТРАНСПОРТ, ЕКОНОМІКА, ТУРИЗМ, ОСВІТА,
ПСИХОЛОГІЯ, ФІЛОСОФІЯ*
*INNOVATIVE SCIENCE, EDUCATION, PRODUCTION AND TRANSPORT:
TECHNOLOGY AND TECHNOLOGY, INFORMATICS, TRANSPORT, ECONOMICS, TOURISM,
EDUCATION, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY*

**ВХОДИТ В РИНЦ SCIENCE INDEX
INDEXCOPERNICUS**

*входить до Міжнародних наукометричних баз
included in International scientometric databases*

МОНОГРАФІЯ

*МОНОГРАФІЯ
MONOGRAPH*

Одесса
Одеса / Odessa

Купрієнко СВ

*Купрієнко СВ / Kuprienko SV
2021*

УДК 001.895

ББК 94

И 57

*Авторский коллектив:**Колектив авторів / Author team:*

Акименко Г.В. (11), Белякова С.А. (2), Блинные Г.П. (10), Бычковский Ю.В. (16), Воропаева Т.С. (12), Гоголь Л.В. (2), Грешко Р.І. (6), Григорьева О.А. (2), Дармороз М.М. (15), Дзюндзя О.В. (1), Жигжитова Л.Н. (9), Катеринчук І.С. (15), Кирина Ю.Ю. (11), Кириченко М.В. (4), Кириченко О.В. (4), Коваленко О.А. (9), Ковтун Л.І. (12), Коднянко В.А. (2), Львович И.Я. (3,14), Львович Я.Е. (3,14), Мельник А.Н. (16), Михальчинець Г.Т. (5), Начева Л.В. (11), Новикова Н.В. (1), Пидгайчук С.Я. (10), Преображенский А.П. (3, 14), Преображенский Ю.П. (3, 14), Селедцов А.М. (11), Сёмина А.А. (8), Сивак О.Г. (10), Строк Л.В. (2), Третьякова О.В. (6), Фастовец О.А. (7), Филюшкина В.Ю. (4), Флоренсов А.Н. (13), Харабара В.М. (6), Чопоров О.Н. (3, 14), Шевчук В.М. (10), Шинкарук М.В. (1)

И 57 **И**нновационная наука, образование, производство и транспорт: техника и технологии, информатика, транспорт, экономика, туризм, образование, психология, философия. Книга 4. Часть 2: серия монографий / [авт.кол. : И.С.Катеринчук, В.А.Коднянко, И.Я.Львович, Я.Е.Львович, Л.В.Начева и др.]. – Одесса: КУПРИЕНКО СВ, 2021 – 210 с. : ил., табл. – (Серия «Инновационная наука, образование, производство и транспорт» ; №4).

ISBN 978-617-7880-21-8

Інноваційна наука, освіта, виробництво і транспорт: техніка і технології, інформатика, транспорт, економіка, туризм, освіта, психологія, філософія. Книга 4. Часть 2: серия монографий / [авт.кол. : І.С.Катеринчук, В.О.Коднянко, І.Я.Львович, Я.О.Львович, Л.В.Начева та ін.]. - Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2021 - 210 с. : ил., табл. - (Серия «Інноваційна наука, освіта, виробництво і транспорт»; №4).

Монография содержит научные исследования авторов в области техники и технологий, информатики, транспорта, экономики, туризма, образования, психологии, философии. Может быть полезна для инженеров, руководителей и других работников предприятий и организаций, а также врачей, преподавателей, соискателей, аспирантов, магистрантов и студентов высших учебных заведений.

Монографія містить наукові дослідження авторів в області техніки і технологій інформатики, транспорту, економіки, туризму, освіти, психології, філософії. Може бути корисна для інженерів, конструкторів та інших працівників підприємств і організацій, а також лікарів, викладачів, здобувачів, аспірантів, магістрантів і студентів вищих навчальних закладів.

The monograph contains scientific studies of authors in the field of engineering and technology computer science, transport, economics, tourism, education, psychology, philosophy. It may be useful for engineers, designers and other employees of enterprises and organizations, as well as doctors, teachers, applicants, graduate students, undergraduates and students of higher educational institutions.

УДК 001.895

ББК 94

© Коллектив авторов, научные тексты, 2021

© Куприенко С.В., оформление, 2021

© Институт МиП, оформление, 2021

ISBN 978-617-7880-21-8

ГЛАВА 6. ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ФИНАНСОВУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ МАЛОГО БИЗНЕСА	
Введение	85
6.1. Влияние государственной налоговой политики на обеспечение финансовой безопасности малого бизнеса	85
6.2. Необходимость и цели обеспечения финансовой безопасности малого бизнеса.....	89
Выводы	91
ГЛАВА 7. «ТЕМНЫЙ» ТУРИЗМ КАК ИННОВАЦИОННЫЙ ВИД ТУРИЗМА В УКРАИНЕ	
Введение	92
7.1. Определение и классификация видов «темного» туризма	92
7.2. Тенденции развития темного туризма и его мотивационные аспекты.....	97
Выводы	99
ГЛАВА 8. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ДОКУМЕНТОВЕДОВ	
Введение	100
8.1. Определение состояния разработанности проблемы процесса формирования речевой компетентности документоведов	100
8.2. Необходимые педагогические условия для формирования речевой компетентности документоведов	103
Выводы	106
ГЛАВА 9. ВАЖНОСТЬ КОМПЬЮТЕРИЗИРОВАННОЙ ЛЕКСИКОГРАФИИ ДЛЯ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ	
Введение	107
9.1. Компьютерная лингвистика	107
9.2. Создание словарей	108
9.3. Преимущества и недостатки электронных словарей.....	110
9.4. Мультимедиа и словари.....	112
Выводы	114
ГЛАВА 10. СЕГРЕГАЦИЯ В СИЛОВЫХ СТРУКТУРАХ КАК СОЦИАЛЬНО ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКТОР БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕЛОВЕКА	
Введение	115
10.1. Постановка проблемы.....	116
10.2. Анализ последних исследований и публикаций	117
10.3. Анализ реализации гендерных планов действий в Украине и других странах мира.....	117
Выводы	123
ГЛАВА 11. ДИСТАНЦИОННОЕ ВЫСШЕЕ МЕДИЦИНСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ САМОИЗОЛЯЦИИ.....	
	124

ГЛАВА 7. «ТЕМНИЙ» ТУРИЗМ ЯК ІННОВАЦІОННИЙ ВИД ТУРИЗМА В УКРАЇНІ

«ТЕМНИЙ» ТУРИЗМ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ВИД ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ
DARK TOURISM AS AN INNOVATIVE TYPE OF TOURISM OF UKRAINE

DOI: 10.30888/2707-1685.2021-04-02-009

Вступ

Сфера туризму світу зазначала значних втрат внаслідок обмежень на подорожі, запроваджених урядами більшості країн світу під час пандемії COVID-19. За розрахунками ООН, щорічний потік туристів у світі, який в 2019 р. оцінювався в 1,4 млрд. осіб, у 2020 р., зменшився в півтора рази. Втрати експортних доходів світового туристичного сектора досягли 1,3 трлн дол. США, що майже в 11 разів більше збитків від наслідків глобальної економічної кризи 2009 р. [15]. У першому кварталі 2021р. прибуття міжнародних відвідувачів в світі зменшилося на 83%, в порівнянні з відповідним періодом попереднього року. Це обумовлено збереженням обмежень на поїздки між державами. Криза сфери туризму змусила шукати нові шляхи розвитку та активізувала внутрішній ринок. Відкладений попит, що виник внаслідок локдауну 2020 р., сприяв розвитку інноваційних видів туризму, в т.ч. і туризму спеціальних інтересів, до різновидів якого відноситься темний туризм.

7.1. Визначення та класифікація видів темного туризму

Стабільне зростання сегментів «туризму спеціальних інтересів» обумовлено тим, що вибір дестинації все частіше визначається особистими потребами та метою туристів. Зазначимо, що «туризм спеціальних інтересів» (до якого відноситься темний туризм) повністю або частково характеризуються наступними ознаками: немасові, достатньо рідкісні види турів; працемісткі за створенням кінцевого турпродукту; капіталомісткі види турів; тури, що поєднують ознаки різних видів туризму; нові види туризму, обумовлені вторинними потребами людини; види туризму з використанням нетрадиційних джерел фінансування [2].

Темний туризм (dark tourism) представляє собою подорожі до місць, які ототожнюються із смертю, сумом, стражданнями. Прихильники темного туризму відвідують кладовища та поховання, здійснюють поїздки до місць катастроф (екологічних або техногенних), стихійних лих та місць масової загибелі людей. Зацікавленість у відвіданні об'єктів темного туризму пояснюється бажанням отримати нові враження, емоції, уславити пам'ять загиблих, почуттям патріотизму.

Дослідження термінологічного апарату темного туризму розпочалося в окремих публікаціях та періодичних виданнях іноземних авторів. Вперше термін «Dark tourism» було використано у 1996 р. в журналі «International Journal of

Heritage Studies». Проте широкого поширення термін набув після виходу праці співробітників факультету гостинності, туризму і менеджменту дозвілля Каледонського університету Джона Леннона та Малькольма Фоулі «Темний туризм», де його розуміли як мандрівки по місцях трагічних подій [17]. Американські туроператори першими розробили та реалізували такі маршрути до місця катастрофи дирижабля «Гінденбург» у штаті Нью-Джерсі.

Британський дослідник Д.Джолі у 2010 р. видав книгу «Темний турист» (The Dark Tourist: Sightseeing in the world's most unlikely holiday destinations) де доводить, що темний туризм є засобом доторкнутися до історії.

Також існує низка праць Інституту вивчення темного туризму (The Institute for Dark Tourism Research), що працює на базі Університету Центрального Ланкаширу у Великій Британії. Філіп Стоун та Річард Шарплі, співробітники Ланкаширської школи бізнесу, дали визначення поняття «продукт темного туризму» та дослідили попит-пропозицію споживання.

Ф.Стоун [19] запропонував класифікацію об'єктів та заходів, які можливо використати для темного туризму, конкретизуючи мету (табл.1)

Таблиця 1 - Класифікація об'єктів та заходів темного туризму за Ф.Стоуном [19]

	Заходи	Характеристика об'єктів, що використовуються для проведення заходів
1.	атракціони темних забав	туристи розважаються за рахунок реальних або вигаданих містичних історій
2.	темні виставки	залучення до смерті, з метою збереження пам'яті або рефлексії
3.	темні підвали	передають відчуття реального страху та мають на меті освіту (розташовані на території в'язниці, передають атмосферу жаху та безвиході, можуть надавати театралізованого ув'язнення)
4.	темні місця для відпочинку	кладовища, що по суті є поєднанням паркової культурної зони з пам'ятками
5.	темні святині	є цільові для туристів, оскільки занадто близькі до смерті (місце загибелі принцеси Діани у Парижі)
6.	місця темних конфліктів	своєю появою зобов'язані потужним політичним ідеологіям (згодом цей вид став найкомерційнішим)
7.	темні табори геноциду	відображають фактичні місця страждань, що спричинені катастрофою чи геноцидом, найтемніші з усіх об'єктів (поля смерті в Камбоджі)

Також в цьому напрямку працював А.Сітон, який ввів поняття «танато-туризм» та дослідив його види. [18] Російські та українські дослідники Ю. Темний [12], В. Кляп і Ф. Шандор [6] розглядали явище темного туризму на пострадянському просторі. Науковці намагалися запропонувати варіанти класифікації даного виду туризму, проте чіткої загальної класифікації створено не було. Одна з причин – неможливість виділення «чистих» форм та видів. Дослідники Паньків Н.М. [10], А.Романова, С.Мирний висвітлювали факторний аналіз та перспективи розвитку темного туризму в Україні. Потенціал темного

туризму в країнах Європи досліджував у свої працях Сардак С.Е. [11]. Іванов А.М.[4] уточнив термін темного (похмурого) туризму та запропонував виділяти: туризм катастроф (різної генези, землетрусів, повені, вулканізму, техногенних катастроф) або тури лиха (disaster tour), містичний туризм, туризм смерті, некропольний (кладовищний) туризм. Узагальнюючи праці вищезазначених авторів та враховуючи дослідження Заставецького Т.Б., Заставецької Л.Б.[3], Івченко А., Пархоменко О.[5] пропонуємо дотримуватися наступної класифікації підвидів «темного» туризму:

- туризм місцями катастроф;
- танато-туризм, «скерований на відвідування місць з трагічною історією»;
- містичний туризм – підвид темного туризму, пов’язаний з відвідуванням аномальних місць чи історичних пам’яток з паранормальною активністю;
- некропольний або цвинтарний туризм, пов’язаний з відвідуванням кладовищ.

Рис.1. Різновиди «темного» туризму

Туризм катастроф орієнтується на людей, які цікавляться подорожами до місць стихійних лих та місць, що доведені людством до надзвичайних станів. Користуються відомістю регіони світу, які постраждали від природних катастроф, ураганів, вивержень вулканів. Як об’єкти темного туризму використовують місця катастроф космічних тіл. На території України розташовано Іллінецький метеоритний кратер (40 км від м.Вінниця) та Бовтиський метеоритний кратер у м. Олександрія (Кіровоградська область) [10,155].

Перший об’єкт розташовано поблизу м. Іллінці. Туристична популяризація

найстарішого в Європі метеоритного кратера розпочалася в 2018 р. На місці падіння метеорита здійснено комплекс охоронних заходів геологічної пам'ятки природи «Іллінецький кратер». Було створено оглядові майданчики, екскурсійний павільйон, встановлено інформаційні стенди та вказівники українською та англійською мовами, створена «метеоритна» сувенірна продукція.

Бовтиський кратер – імпактна структура, що виникла в результаті падіння на Землю метеорита наприкінці крейдяного періоду. Тут створено ландшафтний заказник «Розумівська балка».

Вперше здійснити відвідання місць техногенних катастроф або місць, доведених людством до надзвичайних станів через недбалість, запропонували активісти Грінпіс. Таким чином екологічна спільнота намагалася привернути увагу суспільства до екологічних проблем. Більшість місць видобутку корисних копалин – потенційні об'єкти туризму катастроф. Це кар'єри, терикони, промислові відвали, провали та інші антропогенні форми рельєфу. Колишні міста, які створювалися навколо добування вугілля, уранової руди, інших корисних копалин сьогодні вкриті териконами, підземними пустотами, провалами. Подібні об'єкти заслуговують на вивчення та усвідомлення екологічних наслідків безвідповідальної діяльності. Подібні тури в Україні (маршрути до Чорнобилю, кар'єри у Кривому Розі, промислові зони Маріуполя та Краматорська) знаходяться на межі між темним та індустріальним туризмом.

Метою відвідання та огляду покинутих населених пунктів, зон відчуження є бажання відчувати катастрофу, зрозуміти, як буде виглядати можливий апокаліпсис.

Останнім часом туристи більш активно почали відвідувати атомні станції в Україні. Перші туристичні маршрути до Чорнобилю були офіційно розроблені в 2004 р. Ці маршрути були запропоновані фахівцями державного підприємства «Чорнобильінтерінформ» відповідно до програми відвідування ЧАЕС. Саме це підприємство повністю регулює туристичну діяльність в межах Чорнобильської зони. Також в Києві діє туристичний оператор Чорнобиль тур, який пропонує тури до Зони, розширену програму відвідання у супроводі письменника та ліквідатора Сергія Мирного або спеціально підготовлених гідів. Туристів навчають навичкам радіаційного виживання, видають імені сертифікати про відвідування Чорнобильської зони відчуження. Тривалість турів коливається від 1, 2 до 3-7 днів. Вартість коливається від 39 до 400 дол. та залежить від тривалості туру [16]. Після показу серіалу "Чорнобиль" популярність турів у це місце екологічної катастрофи зростає. За даними Міністерства екології, впродовж 8 місяців 2019 р. зону відвідало 107 тис. туристів, що на 44 тис. більше аналогічного періоду 2018 р. [14]

Танато-туризм (туризм «смерті») – відвідання місць із трагічною історією (Голодомору, Голокосту, місць колишніх концтаборів і страт, битв, в'язниці, музеїв тортур). Такі місця справляють важкі враження, проте не можна забувати про трагічні сторінки історії, життя країн, народів.

До таких місць відносять концентраційні табори смерті або відвідання місць злочинів (Соньки Золота Ручка Андрія Чокотіло), місця Голодомору в

Україні, музеї тортур, в'язниці з суворим режимом, місця історичних битв і страт. До таких об'єктів в Києві можна віднести національний музей «Меморіал жертв голодомору», Бабій Яр. У Львові – тюрму на Лонцького: музей у колишньої катівні, у Дніпрі – музей «Пам'яті єврейського народу та Голокост в Україні у Менорі, у Запоріжжі на Верхній Хортиці – пам'ятник менонітам, жертвам релігійних переслідувань. До окремих об'єктів темного туризму історико-культурної спадщини України можна віднести «Національний музей історії України в Другій світовій війні. Меморіальний комплекс» (Київ).

Містичний туризм, подорожі до загадкових місць задовольняють цікавість людей до надзвичайного та надприродного. У туристів користуються популярністю фортеці та замки з привидами та вампірами, чаклуни та мольфари, місця чудес та унікальних релігійних дій, UFO та будь-яка паранормальна активність. До найзагадковіших місць відносять Антонієві печери в Чернігові, Кам'яну Могилу під Запоріжжям, історія якої давніша ніж єгипетські піраміди, Мавринській майдан на Дніпропетровщині, музей мольфарства у Карпатах тощо.[9]

Антонієві печери Троїцька-Іллінського монастиря в Чернігові вважаються одним з найпотемніших місць в Україні. Коли в 60-х рр.. минулого століття археологи почали дослідження в печерах, то відразу помітили, що в них відбувається щось дивне: чулися звуки невідомого походження. До цих пір в печери приїжджають лікуватися. Також дніпропетровськими геофізиками було зафіксоване потужне джерело енергії. За їхньою версією, в глибині Болдиних Гір знаходиться астероїд або його осколки. [7]

Містичний туризм набув поширення в Карпатському регіоні, де збереглося багато легенд містичного змісту про зустрічі з привидами, полювання на «снігову людину». В Карпатах проживають мольфари. В смт. Верховина створено Музей мольфарства. Поблизу м. Мелітополь розташована унікальне «місто сили» – Кам'яна Могила. На Закарпатті нараховується 12 середньовічних замків, про кожен з яких можна почути характерну містичну історію з участю якого-небудь привида. Особливо слід виокремити «Ужгородський замок», де поширені чутки про блукаючого двором замку привід – дочку одного з комендантів, що видала ворогові таємницю підземель та була живцем замурована у стіну.

У Львові за легендами у підземеллях Львівського Єзуїтського костелу «живуть» два ченця: один з яких продав свою душу дияволу, а другий, покійний з роду Потоцьких, відійшов у інший світ при дуже загадкових обставинах. У Домініканському соборі рівно опівночі чутні богослужіння на незрозумілій мові та стукіт друкарської машинки, а ночами в соборі блукає напівпрозорий привид монаха-домініканця. У Підгорецькому замку (с. Підгірці Бродівського р-ну Львівської області), відомому палацово-замковому комплексів, історіям про привидів кілька сотень років. Розповідають про привидів в Олеському (в селищі Олесько Буського району) та Золочівському замках (60 км на схід від Львова). Має своїх привидів Миколаївський кафедральний собор в Чернівцях. Відомим є плач матінки, яку за порадою злого духа замурували в стіну живою. А над куполами часто літає зловісна

чорна тінь – «нехорошого батьюшки», причетного до страшної долі матінки [13]. В Україні практично в кожній області є так звані «будинки з привидами», в яких ніхто не проживає зважаючи на містичні події, що відбуваються у них. Загадковий «демонічний» потенціал, приваблює туристів. В деяких країнах світу заповзятливі бізнесмени навіть скуповують містичну нерухомість і роблять на цьому свій прибутковий бізнес.

Уфологічний туризм розвивається з 1959 р., коли американські вчені ввели в науку термін UFO – Unidentified Flying Object (непізнаний літальний об'єкт). Тури розглядаються як відвідування місць, пов'язаних з аномальними аерокосмічними явищами.

Некропольний туризм є найбільш розвиненим напрямом, тому що багатьом цікаво відвідувати місця поховання відомих людей, а історичні кладовища з часом набувають цінності як музеї сакральної скульптури та архітектури. Могили відомих правителів, політиків, священників, вчених, літераторів, композиторів, художників, артистів на кладовищах всього світу відображають культуру та історію держав, що дозволяє згадати про власне місце в цьому світі, про зроблене добро і зло. Наприклад компанія туроператор «Кrainа.ua» пропонує екскурсії Байковим кладовищем (Київ). В центрі міста Миколаєва розташовано старий некрополь до якого працівники 5 туристичних фірм та краєзнавчого музею проводять тематичні екскурсії. Державним історико-культурним музеєм-заповідником проголошено Личаківське кладовище у Львові. Некрополь із мумією М. Пирогова у Вінниці є прикладом місця поховання відомої людини.

У виданнях Інституту досліджень темного туризму в Великобританії зазначають, що так званий "темний туризм" не є новим явищем, проте новим стало те, як останнім часом деякі туроператори виходять на ринок із шокуючим туристичним продуктом.

7.2. Тенденції розвитку темного туризму та його мотиваційні аспекти

Необхідно зазначити, що подібні подорожі – це не розвага, а формування світогляду та виховання особистості. Тому, проблема полягає не у виборі місця призначення, а в намірі, що лежить в основі вибору. Відвідання скорботних місць повинно поглибити наше розуміння проблем, а не просто показати або насолодитися деякою хворобливою цікавістю. Надзвичайно важливим є коректне висвітлення таких сумних, проте важливих питань, як геноцид, тероризм та ядерна катастрофа.

Зростання популярності цього виду туризму пов'язано з почуттям емоційного збудження, яке виникає внаслідок відвідання таких місць. Подібні подорожі допомагають винести урок з минулого, а також зрозуміти, що ніхто та ніщо не вічне. Важливою проблемою залишається етична проблематика, Люди повинні дізнаватися правду про події, але також потрібно мати повагу до загиблих. На жаль, чимало туристів сприймають такі екскурсії як розвагу і влаштовують веселі фото сесії на фоні гибелі сотень людей. Тому важливо, щоб

відвідувачі темних турів та екскурсій з повагою ставилися до потерпілих та відповідно себе поводити. Наприклад, головним мотивом мандрівок до Чорнобильської зони повинно бути розуміння того, що ця унікальна місцевість найбільшої екологічної катастрофи трансформується в територію позитивного використання, туристичного зокрема, яку необхідно досліджувати.

На думку дослідниці Москаленко Я.О. [7] за походженням можна виділити декілька груп туристичної мотивації, які доцільно об'єднати до двох основних: соціальні засади та психологічні засади.

Серед *соціальних засад*: місця пов'язані з соціально-політичними злочинами, вбивства та самогубства, тортури, тероризм, страти, табори смерті, рабство, геноцид, медичні злочини, в'язниці, Холокост, місця пов'язані з комунізмом та нацизмом, місця опору місця, пов'язані з Першою та Другою світовою війною та військовими конфліктами після завершення війни.

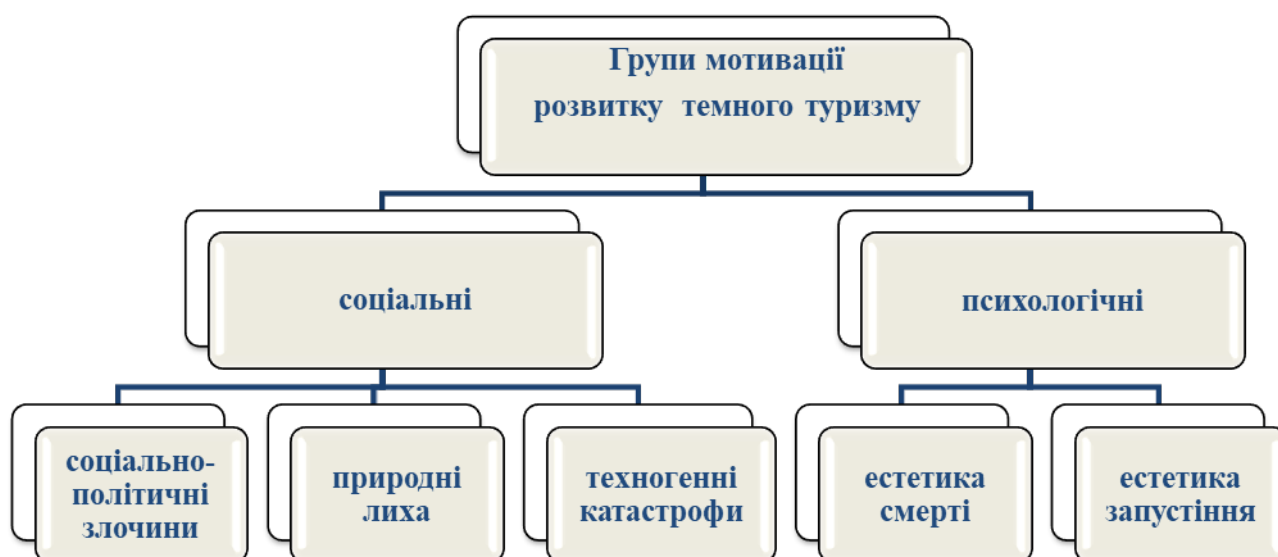

Рис.2 Групи туристичної мотивації розвитку «темного туризму»

Також існує ціла низка природних лих: паводки, цунамі, вулкани тощо. Техногенні катастрофи та смертоносна зброя: ядерні установки, місця ядерного бомбардування і випробування ядерної зброї, бункери, місця запуску ракет, місця промислових катастроф і пустирі, екологічні катастрофи.

До *психологічних засад* відноситься: естетика смертності (кладовища та могили, мавзолеї, катакомби, крипти, поховальні музеї тощо); естетика запустіння (руїни, уламки, міста-привіди).

Якщо узагальнювати, до до основних об'єктів темного туризму можна віднести: місця катастроф/стихійного лиха (космічних тіл; в геосфері, в біосфері; катастрофи соціальні, техногенні); туризм смерті (Голокосту, геноциду, терору, тортури, страти, Голодомори, військових (минулих та сучасних) зіткнень, туризм в'язниць); туризм кладовищ; місця смерті, страт; містичний туризм (відвідування місць з природною /неприродною паранормальною активністю, замків і маєтків, оповитих історіями про привидів, а також місця, пов'язані з інопланетянами); туризм у нетрях (гетто). Серед основних факторів, які спонукають туристів відвідувати місця трагедій

та страждань виділяють: потребу в гострих враженнях; прагнення виділитися серед інших; надмірну цікавість; емоційний аспект – страх, убоління, співчуття, розпач; пошук відповідей на історичні або власні питання.

Темний туризм має наступні функції:

- соціальну функцію, що сприяє відтворенню сил та працездатності, дозволяє раціонально використовувати вільний час;
- економічну функцію, що впливає на сферу зайнятості та покращенню життєвого рівню місцевого населення;
- пізнавальну функцію – отримання нових знань про оточуюче середовище, формуючи світогляд; гуманітарну функцію, що дозволяє поєднувати відпочинок з пізнанням життя, побуту, історії, культури, звичаїв народу.

Висновки

Темний туризм, як вид туризму спеціальних інтересів має великий емоційний вплив на туристів. Він сприяє формуванню світогляду людей та має значний потенціал для розвитку в Україні. Аналіз мотивів потенційних туристів має велике значення під час створення турпродукту й організації процесу його реалізації. Розуміння і використання мотивів споживчої поведінки туриста дає можливість успішно конкурувати на ринку туризму. Необхідно зазначити, що подібні подорожі – це не розвага, а формування світогляду та виховання особистості. Особливістю темного туризму є те, що він користується популярністю у обмеженого числа людей; має певні особливості щодо норм моралі; наявність невеликої кількості об'єктів певного типу.

Основними чинниками темного туризму на території України виступають: техногенні катастрофи (Чорнобильська АЕС); природні (стихійні лиха, катастрофи космічних об'єктів); танато-туризм, містичний туризм, некропольний туризм. Тому туристичним фірмам та місцевим органам влади потрібно посилити співпрацю з метою просування темного туризму на внутрішньому та іноземному туристичному ринку України. На сьогодні з видів темного туризму на ринку найбільше представлені тури до Чорнобилю, екскурсійні поїздки «місцями сили» та відвідання замків. Проаналізувавши все вище викладене, можемо визначити, що наявний туристичний потенціал України, дозволяє розвивати цей напрям на ринку внутрішнього та в'їзного туризму.